

แบบสังเกตพฤติกรรม สำหรับเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ ภาวะบกพร่องของทักษะการเรียนรู้ โรคสมาธิสั้น และกลุ่มอาการออทิซึม

แบบสังเกตพฤติกรรม สำหรับเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ ภาวะบกพร่องของทักษะการเรียนรู้ โรคสมาธิสั้น และกลุ่มอาการออทิซึม นำมาใช้คัดกรองปัญหาการเรียนรู้ 4 กลุ่มหลักที่พบได้บ่อยในโรงเรียน สามารถนำไปใช้เป็นแบบคัดกรองเบื้องต้นอย่างง่ายได้

ผู้พัฒนา

สร้างและพัฒนาโดย แพทย์หญิงชดาพิมพ์ เผ่าสวัสดิ์ และคณะ สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ข้อบ่งชี้ในการใช้

ใช้คัดกรองกลุ่มเด็กนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลักที่พบได้บ่อยในโรงเรียน คือ

1. เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ (Subnormal Intelligence) ซึ่งครอบคลุมกลุ่มเรียนรู้ช้า และกลุ่มบกพร่องทางสติปัญญาด้วย (Slow Learner and Intellectual Disability)
2. ภาวะบกพร่องของทักษะการเรียนรู้ หรือแอลดี (Specific Learning Disorder)
3. โรคสมาธิสั้น (Attention-Deficit/ Hyperactivity Disorder)
4. กลุ่มอาการออทิซึม หรือออทิสติก (Autism Spectrum Disorder)

คุณสมบัติ

แบบสังเกตพฤติกรรม สำหรับเด็กอายุ 6-12 ปี ทั้งฉบับมีค่า Cronbach's alpha coefficient 0.85 ส่วนที่ 1 ภาวะระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ (เรียนรู้ช้า) มีค่า Cronbach's alpha coefficient 0.84 ค่า Inter-rater reliability 0.80 ที่จุดตัด 6 คะแนน มีค่าความไว 0.85 ค่าความจำเพาะ 0.76

ส่วนที่ 2 ภาวะแอลดี มีค่า Cronbach's alpha coefficient 0.82 ค่า Inter-rater reliability 0.87 ที่จุดตัด 6 คะแนน ค่าความไว 0.84 ค่าความจำเพาะ 0.88

ส่วนที่ 3 ภาวะสมาธิสั้น มีค่า Cronbach's alpha coefficient 0.82 ค่า Inter-rater reliability 0.74 ที่จุดตัด 6 คะแนน มีค่าความไว 0.96 ค่าความจำเพาะ 0.71

ส่วนที่ 4 ภาวะออทิสติก มีค่า Cronbach's alpha coefficient 0.94 ค่า Inter-rater reliability 0.71 ที่จุดตัด 5 คะแนน มีค่าความไว 0.85 ค่าความจำเพาะ 0.70 แต่เพื่อให้จดจำได้ง่าย คณะผู้วิจัยจึงปรับจุดตัดเป็น 6 คะแนน ซึ่งมีค่าความไว 0.82 ค่าความจำเพาะ 0.70

ข้อจำกัด

ข้อจำกัดของแบบสังเกตพฤติกรรม คือ ผ่านการทดสอบภาษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร และกลุ่มตัวอย่างในการหาค่าความไว และความจำเพาะ มาจากโรงเรียนที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ ไม่ใช้การสุ่มเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรทั้งประเทศ

วิธีการใช้

แบบสังเกตพฤติกรรมประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ตอน ๆ ละ 10 ข้อ รวมทั้งหมด 40 ข้อ นำมาใช้คัดกรองเด็ก ช่วงอายุ 6-12 ปี แต่ละข้อมี 2 ตัวเลือก คือ “ใช่” และ “ไม่ใช่”

ผู้ตอบแบบสังเกตพฤติกรรม คือ ครูประจำชั้นที่รู้จักเด็กมากกว่า 3 เดือน โดยเด็ก 1 คน ต้องประเมินให้ครบทั้ง 40 ข้อ

การให้คะแนน

แต่ละข้อ คิดคะแนน ดังนี้

- ตอบ “ใช่” ให้ 1 คะแนน
- ตอบ “ไม่ใช่” ให้ 0 คะแนน

คะแนนที่ได้คำนวณจากการรวมคะแนนของคำตอบทั้งหมดในแบบสังเกตพฤติกรรมแต่ละชุด

การแปลผล

การแปลผล ตัดเกณฑ์ที่มากกว่าหรือเท่ากับ 6 คะแนน ในแต่ละกลุ่มปัญหา ถือว่ามีความเสี่ยงต่อปัญหานั้น ควรมีการคัดกรองเฉพาะสำหรับปัญหานั้นเพิ่มเติมต่อไป

ถ้าตอบว่าใช่ตั้งแต่ 6 ข้อขึ้นไป หรือได้คะแนนตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไป ในข้อที่ 1-10 แสดงถึงแนวโน้มการมีปัญหาระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ ให้คัดกรองด้วยแบบคัดกรองบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของ สพฐ. ต่อไป

ถ้าตอบว่าใช่ตั้งแต่ 6 ข้อขึ้นไป หรือได้คะแนนตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไป ในข้อที่ 11-20 แสดงถึงแนวโน้มการมีภาวะแอลดี ให้คัดกรองด้วยแบบคัดกรอง KUS-SI Rating Scales (เฉพาะส่วนของ LD) หรือแบบคัดกรองบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ของ สพฐ. ต่อไป

ถ้าตอบว่าใช่ตั้งแต่ 6 ข้อขึ้นไป หรือได้คะแนนตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไป ในข้อที่ 21-30 แสดงถึงแนวโน้มการมีภาวะสมาธิสั้น ให้คัดกรองด้วยแบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV หรือแบบคัดกรอง KUS-SI Rating Scales (เฉพาะส่วนของ ADHD) ต่อไป

ถ้าตอบว่าใช่ตั้งแต่ 6 ข้อขึ้นไป หรือได้คะแนนตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไป ในข้อที่ 31-40 แสดงถึงแนวโน้มการมีภาวะออทิสติก ให้คัดกรองด้วยแบบสำรวจพัฒนาการเด็ก PDDSQ หรือแบบคัดกรอง KUS-SI Rating Scales (เฉพาะส่วนของ Autism) ต่อไป

ตัวอย่าง

แบบสังเกตพฤติกรรม สำหรับเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์
ภาวะบกพร่องของทักษะการเรียนรู้ โรคสมาธิสั้น และกลุ่มอาการออทิซึม

ชื่อ-นามสกุลเด็ก..... เพศ..... อายุ.....ปี ชั้นเรียน.....
ชื่อผู้ตอบแบบสังเกต..... วันที่ประเมิน.....

- คำชี้แจง**
- สังเกตลักษณะพฤติกรรมหรือปัญหาการเรียนที่เด็กแสดงออกบ่อย ๆ และทำเครื่องหมายลงในช่อง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ที่ตรงกับพฤติกรรมหรือปัญหาของเด็ก
 - ผู้ที่ทำการตอบแบบสังเกตนี้คือ คุณครูประจำชั้น ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 เดือน
 - ตอบแบบสังเกตให้ครบ 40 ข้อ เนื่องจากในเด็ก 1 คน อาจมีหลายภาวะเกิดร่วมกันได้

ภาวะเรียนรู้ช้า			
ข้อที่	ลักษณะ/ พฤติกรรม	ใช่ (1 คะแนน)	ไม่ใช่ (0 คะแนน)
1	เรียนรู้บทเรียนได้ช้ากว่าเด็กคนอื่นในห้อง		
2	ลืมง่าย จำในสิ่งที่เพิ่งเรียนไปไม่ได้ ต้องเรียนซ้ำ ๆ		
3	กล้ามเนื้อมือไม่แข็งแรง ทำงานที่ใช้มือตุงม่งาม		
4	สรุปใจความสำคัญของเนื้อหาที่เรียนไม่ได้		
5	ไหวพริบในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไม่สมวัย		
6	ตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ช้า		
7	ชอบเล่นกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า		
8	ช่วยเหลือตัวเองในกิจวัตรประจำวันได้น้อย		
9	การใช้ภาษาไม่สมวัย		
10	เล่นไม่ค่อยทันเพื่อน		
รวมคะแนน (ข้อ 1-10) : ภาวะเรียนรู้ช้า			

ภาวะแอลดี			
ข้อที่	ลักษณะ/ พฤติกรรม	ใช่ (1 คะแนน)	ไม่ใช่ (0 คะแนน)
11	ดูฉลาดหรือปกติในด้านอื่น ๆ ยกเว้นเรื่องเรียน		
12	อ่านผิดบ่อย ๆ อ่านไม่คล่อง หรืออ่านไม่ได้		
13	อ่านข้ามคำ อ่านเพิ่มคำ		
14	อ่านแล้วจับใจความสำคัญไม่ได้		
15	เขียนพยัญชนะหรือตัวเลขที่คล้ายกันสลับกัน เช่น ม-น ด-ค		
16	เขียนผิด เขียนไม่คล่อง บ่อย ๆ		
17	สะกดคำตามการผสมเสียงไม่ได้ เขียนคำต่าง ๆ จากการจำ		
18	ไม่เข้าใจค่าของจำนวน เช่น หน่วย สิบ ร้อย พัน หมื่น		
19	คำนวณ บวก ลบ คูณ หาร ไม่ได้		
20	ไม่เข้าใจหลักการพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เช่น การเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ เวลา ทิศทาง ขนาด ระยะทาง การจัดลำดับ การเปรียบเทียบ		
รวมคะแนน (ข้อ 11-20) : ภาวะแอลดี			

ภาวะสมาธิสั้น			
ข้อที่	ลักษณะ/ พฤติกรรม	ใช่ (1 คะแนน)	ไม่ใช่ (0 คะแนน)
21	ซนมาก อยู่ไม่นิ่ง ยุกยิกตลอดเวลา		
22	พูดมาก		
23	ชอบลุกจากที่นั่งเวลาอยู่ในห้องเรียน		
24	เหม่อลอย ใจลอย ต้องคอยเรียก		
25	ขี้ลืม ของใช้ส่วนตัวหายบ่อย ๆ		
26	ทำงานไม่เรียบร้อย ไม่รอบคอบ		
27	ไม่มีสมาธิในการทำงาน หรือทำได้เพียงช่วงสั้น ๆ		
28	ทำงานช้า ทำงานไม่เสร็จ แต่ถ้ามีคนประกบจะทำได้เร็วขึ้น		
29	รอคอยไม่ได้		
30	ใจร้อน ควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยได้		
รวมคะแนน (ข้อ 21-30) : ภาวะสมาธิสั้น			

ภาวะออทิสติก			
ข้อที่	ลักษณะ/ พฤติกรรม	ใช่ (1 คะแนน)	ไม่ใช่ (0 คะแนน)
31	ชอบแยกตัวอยู่คนเดียว		
32	สบตาเพียงช่วงสั้น ๆ หรือไม่สบตา เวลาพูดกับผู้อื่น		
33	เมื่อเล่นกับเด็กอื่น ๆ ไม่เข้าใจกติกา ไม่เข้าใจวิธีการเล่น		
34	ไม่มีเพื่อนสนิท หรือมีเพื่อนน้อย		
35	ไม่สามารถเริ่มสนทนากับเพื่อน หรือไม่สามารถตอบสนทนากับผู้อื่นได้		
36	มีระดับการใช้ภาษาพูดที่ต่ำกว่าวัย		
37	มักพูดแต่สิ่งที่ตนเองสนใจ ไม่สนใจเมื่อเพื่อนพูดเรื่องอื่น ๆ		
38	ไม่เข้าใจมุขตลก คำพังเพย คำประชด		
39	ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ชอบทำกิจวัตรเดิม ๆ ซ้ำ ๆ		
40	มีพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง สะบัดมือ เล่นมือ		
รวมคะแนน (ข้อ 31-40) : ภาวะออทิสติก			